

הורדת בגד מהכביסה בשבת

השבת והייתה רטובה בזמן כניסת השבת, אך כעת היא יבשה:

משנה ברורה סימן שח ס"ק סג:

וגם מיירי (מדובר בחלוק) שנתייבש קצת מבעוד יום (ולכן מותר לטלטל אותו), דאם היה טופח על מנת להטפוח בבין השמשות (שאם היה החלוק רטוב בזמן בין השמשות במידה כזו שיד שתיגע בו תירטב עד כדי שתוכל להרטיב דבר אחר) - אסור לטלטל החלוק כל השבת, דמיגו דאתקצאי לבין השמשות... איתקצאי לכולי יומא (שמתוך שהיה מוקצה בזמן בין השמשות הוקצה לכל יום השבת).

לדעת המשנה ברורה, אסור לטלטל כביסה שהייתה רטובה בזמן בין השמשות, אף אם התייבשה לאחר מכן. דבריו מבוססים על הכלל המופיע בגמרא במסכת שבת:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף מג עמוד א:

מיגו דאיתקצאי לבין השמשות - איתקצאי לכולי יומא (מתוך שהחפץ היה נידון כמוקצה בבין השמשות, שהוא זמן כניסת שבת - נקבע דינו כמוקצה לכל השבת).

מתוך כך הסיק המשנה ברורה, שהואיל ובבין השמשות הבגד היה רטוב ואסור בטלטול, נשאר עליו שם מוקצה לכל יום השבת אף לאחר שהתייבש.

ב. שיטת החולקים על המשנה ברורה

שו"ת אור לציון חלק ב פרק כו הערה ה:

ודבריו (של המשנה ברורה) צריכים עיון, שנראה שבגדים רטובים אין להם דין מוקצה, שהרי כתב במגן אברהם בסימן ש"א ס"ק נ"ח שמותר לטלטל בגד רטוב על ידי עשרה בני אדם, דמכרי אהדי (שכן מזכירים אחד לשני) ולא יבואו לסחוט. מוכח שהאיסור לטלטל שכתב הרמ"א, אינו מדיון מוקצה, אלא שמא יבוא לסחוט, וכלשון הרמ"א שם. ולכן נראה שמותר לטלטל בגדים שהיו רטובים קודם כניסת השבת ואחר כך נתייבשו.

- ❖ **האם לדעת האור לציון מותר לאדם אחד לטלטל בגדים רטובים בשבת? ומה הדין בעשרה אנשים?**
- ❖ **באר את קושיית האור לציון.**

קושייה נוספת הקשה הגרש"ז אויערבך:

שמירת שבת כהלכתה פרק טו הערה סג:

ושמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, שדברי המשנה ברורה לכאורה צריכים עיון, שהרי מפורש במגן אברהם סימן ש"ה ס"ק י"א, דבגדים רטובים ראויים לבישה ולא חשיבי מוקצה, ועיין סימן ש"א במשנה ברורה... דאם אין לו אלא בגדים רטובים, לובשם מתחילה (ואין חוששים שמא יסחטם).

- ❖ **האם בגדים רטובים מוגדרים כמוקצה לדעת המשנה ברורה?**
- ❖ **מהי קושיית הגרש"ז אויערבך?**

הקדמה:

נכנסנו לימות הגשמים, בהם הקב"ה משפיע לעולם שפע של מים, שבזכותם מתקיימת הבריאה. על כן ראוי להודות לה' יתברך על כל טיפה וטיפה, ולהתפלל לפניו שיוריד לנו גשמי ברכה. לעיתים מתעוררות שאלות הלכתיות בעקבות ירידת הגשמים, באחת מהן נדון בדף זה.

שאלה: האם חייל שתלה בגד רטוב לייבוש קודם השבת, יכול להורידו בשבת מהמתלה ולהשתמש בו?

א. טלטול בגד רטוב

המשנה במסכת שבת עוסקת בדין מגבת לאחר הניגוב:

משנה שבת פרק כב משנה ה:

הרוחץ במי מערה ובמי טבריא ונסתפג (התנגב) אפילו בעשר אלונטיאות (מגבות), לא יביאם בידו (מחשש שמא יסחוט). אבל עשרה בני אדם מסתפגין (מתנגבים) באלונטית אחת פניהם ידיהם ורגליהם ומביאין אותה בידן (כיוון שהם רבים יזכירו זה לזה ולא יבואו לסחוט).

למד מכאן המרדכי:

מרדכי שבת רמז תמא:

רבינו אליעזר ממיץ אומר: למדנו ממשנה זו דכל דבר השרוי במים אסור לטלטלו, גזירה שמא יסחוט.

וכן נפסק להלכה בדברי הרמ"א:

הגהת הרמ"א סימן שא סעיף מו:

ואסור לטלטלם (בגדים השרויים במים), שמא יבא לידי סחיטה.

הפוסקים מבארים מהי מידת הרטיבות האוסרת את טלטול הבגד:

משנה ברורה על דברי הרמ"א הנ"ל:

קעא. ואסור לטלטלם - ודוקא כשנשרו במים מרובין, אבל כשבא עליהם מים מועטים לא חיישינן (אין אנו חוששים) שיבוא לידי סחיטה.

שמירת שבת כהלכתה פרק טו סעיף יז:

בגדים שנרטבו במים או בכל חומר ניקוי אחר, ברטיבות כזו שהיד אשר תיגע בהם תירטב כדי הרטבת דבר אחר, אסור לטלטלם, גם אם נרטב רק חלק מהם, גזירה שמא יבוא לסחוטם, אבל מותר לטלטלם כשהם לחים (כלומר, שאין בהם רטיבות במידה הנזכרת לעיל).

ב. איסור מוקצה בבגד רטוב

א. שיטת המשנה ברורה

נמצא, שאסור לטלטל בגד רטוב בשבת. המשנה ברורה דן אם מותר לטלטל כביסה שנתלה לייבוש קודם כניסת

שו"ת מנחת יצחק חלק א סימן פא:

ואולי מיירי (עסק) המשנה ברורה באופן דאין ודאי שיתבשר בשבת.

שו"ת מנחת שלמה חלק א עמוד פא:

וצריכים לדחוק לפי זה לענין רטיבות של בגד, דהמשנה ברורה מיירי (עסק) דוקא בכהאי גוונא (בכגון) דלא ברור שיתייבש במשך היום, אבל אם ברור הדבר, הרי זה חשיב כ'גמרו בידי אדם' ומותר.

לאור זאת, הורה הגר"ש וואזנר:

שו"ת שבט הלוי חלק א סימן סב אות ג:

ואם כן בימי הקיץ, בפרט בארץ ישראל דודאי יהיה יבוש, פשוט דאיכא (שיש) להקל.

ג. השארת כביסה תלויה בשבת

להשלמת העניין יש לציין שאסור לתלות כביסה בשבת מפני מראית העין, וכמבואר בדברי השולחן ערוך:

שולחן ערוך אורח חיים סימן שא סעיף מה:

מי שנשרו כליו (בגדיו) במים... ולא ישטחם לנגבם, מפני מראית העין, שלא יחשדוהו שכבסן בשבת.

אף על פי כן, מותר לתלות כביסה לפני שבת אף שתישאר תלויה בשבת, ולא חששו למראית העין. וכמבואר בהמשך דברי השולחן ערוך:

המשך דברי השולחן ערוך הנ"ל:

ולא אסרו אלא לשטחן בשבת, אבל אם שטח מערב שבת כלים המכובסים, אינו חייב לסלקן בשבת.

ובפירוש עטרת צבי הסביר את טעם הדבר:

עטרת צבי אורח חיים סימן שא ס"ק סה:

דודאי לא יחשדוהו שכיבסן בשבת (במקרה שהבגדים נתלו לפני שבת), כיון דלא ראו ששטחן לנגבן בשבת, ויתלו דודאי הם שטוחים מערב שבת. אבל אם ישטחם בשבת, יחשדוהו כיון ששטחם היום ודאי כבסם היום.

❖ **מדוע אין חשש מראית עין בשבת, במקרה שתלה בגדים לייבוש קודם שבת?**

ד. הלכה למעשה

כך נפסק להלכה בספרנו 'תורת המכונה':

בימים חמים ניתן להקל במקום צורך ולהוריד את הכביסה לאחר שהתייבשה ולהשתמש בה, אולם כל עוד היא רטובה, אין לטלטלה.

קושיא נוספת הקשה הגר"ע יוסף על דברי המשנה ברורה, על פי הגמרא במסכת ביצה:

תלמוד בבלי ביצה דף כז עמוד א:

סתם קדרות דעלמא (באופן כללי), בין השמשות רותחות הן, ולאורתא אכלינן מינייה (ולערב אוכלים אנו מהן)! אלא 'גמרו בידי אדם' (שבוודאי יהיה ראוי במהלך השבת) לא קא מבעיא לן (אין ספק שאינו מוגדר כמוקצה).

מבואר בגמרא, שדברים שבשעת בין השמשות עדיין אינם ראויים לאכילה ולשימוש, אך בוודאי יהיו ראויים לכך במהלך השבת, אינם מוגדרים כמוקצה, וניתן להשתמש בהם ולטלטלם כשנעשו ראויים.

על פי זה כתב הגר"ע יוסף לחלוק על דברי המשנה ברורה:

לוית חן אות לז:

ולכאורה יש לדון בזה (בדין המשנה ברורה), מכיון שהוא יודע שעד מחר יתייבש, הן על ידי השמש הן על ידי הרוח, הוה ליה (הרי זה) כסתם קדרות הרתחות בבין השמשות ולאורתא אכלינן מינייהו (ביצה כז ריש עמוד א). ודמי נמי (ודומה גם) למה שכתב בבית יוסף (סימן שי) בשם הארחות חיים, והובא להלכה במשנה ברורה (סימן שי ס"ק יט), תמרים שנתן עליהם מים בערב שבת, אף על פי שבוודאי אינם ראויים בבין השמשות לא התמרים ולא המים, שהרי עדיין לא קלטו המים טעם התמרים שיהיו ראויים לשתיה, וגם התמרים לעת עתה אינם ראויים, אף על פי כן כיון שלא הסיח דעתו מהם, ובידו להשהותם עד למחר שיקלטו טעם התמרים, אין תורת מוקצה עליהם, ומותרים. עיין שם. והכא נמי (וכאן גם) כיון שיוזע הוא שעד מחר יתייבש החלוק מרטיבותו מותר לטלטלו ולהשתמש בו בשבת.

כדעת החולקים על המשנה ברורה, נקט גם החזון איש, אלא שהוא התיר דווקא כשמטלטל את הכביסה לצורך:

גנזי שערי ציון אורח חיים אות כה:

כבסים התלויים על החבל, והיו רטובים בבין השמשות, האם מותר להורידם בשבת?

תשובת החזון איש: לצורך מותר. ולאו דוקא לצורך לבישה אלא אף אם תלויים בחמה ומתקלקלים מותר, וכן אם למוצאי שבת ירטבו, מותר להורידם בשבת.

ג. יישוב שיטת המשנה ברורה

כמה פוסקים יישבו את שיטת המשנה ברורה והעמידו את דבריו במקרה שאין וודאות שהבגדים יתייבשו במהלך השבת:

'והגית בו'

דפי מקורות בהלכה צבאית ללימוד עצמי לחיילי צה"ל
יוצא לאור ע"י הרבנות הצבאית הראשית - ענף ההלכה - בית המדרש להלכה צבאית
מערכת: סא"ל הרב ישי איתן רע"ן הלכה, רס"ן הרב דב ברקוביץ רמ"ד הלכה,
סרן הרב דודי גרינפלד קמ"ד כתיבה, אע"צ הרב חנניה שפרן
כתיבה ועריכה: טור' ר' יהודה בן חיים

הקו הפתוח: 052-9414414. נשמח לשאלות ולתגובות: bmlhalacha@gmail.com

להצטרפות לקבוצת ההלכה יומית לחיילים בואצפ וקבלת דפי 'והגית בו' (קבוצה שקטה), סרקו את הקוד הבא:

